

Cultura i Espectacles

Historiadors de l'art catalans obren noves línies d'investigació entorn de la figura del genial artista del barroc, lluny de la morbositat de la seva tenebrosa vida

Seny a Caravaggio

Maria Palau
BARCELONA

A Caravaggio se'l tracta gairebé sempre de psicòpata per amunt. Per la majoria d'historiadors, el geni milanès era tan violent que al més petit malentès embogia i desafiava sense compassió qui s'encreuava amb ell. És clar que no va ser cap angelet i que la seva vida, sens dubte tenebrosa, està farcida d'escàndols, de baralles i de detencions múltiples. En un d'aquests altercats hi va perdre la vida un home, fet pel qual a Caravaggio se'l considera un assassí. El pintor assassí. Tot plegat ven, i molt, i ajuda a mantenir ben encesa la flama de la popularitat d'un artista capaç d'arrossegar cues interminables de gent a les exposicions. El fenomen de Caravaggio és morbós. "Hi ha molt soroll al seu voltant", exclama la historiadora de l'art Rosa Maria Subirana, ànima d'un projecte de recerca que des de Barcelona intenta afrontar amb rigor els estereotips que des de fa mig segle han anat tergiversant la vida i, sobretot, el sentit de l'art de Caravaggio (1571-1610), gran innovador de la pintura en l'època del barroc.

"Caravaggio no va tenir una vida gens fàcil. No tenia res, absolutament res, només el seu art, que interessava i incomodava a parts iguals. Va viure en un període molt convuls i, en certa manera, en va ser víctima", emfasitza Subirana, per qui no es pot deslligar res del que li va passar, per turbulent que sigui, de la seva obra. "El seu interès per captar la realitat política i social el va dur als circuits més conflictius", explica Subirana, que va molt més enllà del

'Jove mossegat per un llangardaix' (1594) es va veure al MNAC el 2005 en la gran exposició dedicada a Caravaggio ■ R.R.

que habitualment es diu, és a dir, que a Caravaggio aquells ambients li servien per trobar els models de les seves obres. "Hi ha molt més que això: hi ha una ferma voluntat de reflectir una realitat duríssima", precisa Subirana.

Aquesta nova manera d'interpretar el trajecte vital i artístic del mestre barroc aflora en el llibre *Caravaggio, 400 anys després*, un volum impulsat per la Universitat de Barcelona (UB) en el marc del projecte de recerca ACAF/ART –finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat–, que reuneix cinc estudis d'especialistes de prestigi, prologats per Lourdes Cirlot.

Tots ells obren noves línies d'investigació entorn de la figura de l'artista amb el repte principal de

Una reproducció del 'Retrat de Caravaggio' (1621), d'Ottavio Leoni, prop de la casa on va néixer el pintor ■ ARXIU

"posar-se a la pell de Caravaggio i interpretar el seu missatge", insisteix Subirana, autora d'un dels cinc textos, en el qual, a més de desinflar el globus del seu caràcter violent, convida a deixar de furgar en la intimitat de l'artista: "No podem demostrar la seva ho-

mosexualitat. Són informacions malèvols. S'hi insisteix força i, en canvi, sovint es passa de llarg d'un aspecte tan essencial com és la crítica social que conté la seva pintura." Subirana recull també en el seu article algunes de les últimes recerques més sol-

vents, com per exemple la del professor Vincenzo Pacelli, de la Universitat de Nàpols Frederic II, que desmenteix les versions tradicionals sobre la mort de Caravaggio, vinculades a una malaltia, i assegura que en realitat l'artista va ser brutalment assassinat pels Cavallers de Malta amb l'aprovació tàcita del Vaticà.

El llibre, hereu d'unes jornades que es van celebrar el 2010 en el marc del 400 aniversari de la mort de Caravaggio, és molt crític també amb el catàleg d'artistes que els historiadors han etiquetat de caravaggistes, que purga amb criteris més estrictes. "No oblidem que Caravaggio no va tenir ni deixebles ni col·laboradors. Caravaggio va ser ell, només ell, un artis-

ta únic i irrepetible. D'entre els seus suposats seguidors, la gran majoria no van saber copsar la raó de ser del seu art. Ser caravaggista no implica només posar uns peus bruts a la tela o jugar amb els clarobscur. Significa so-

Barcelona vol ser un focus d'estudi del pintor, amb l'enllaç d'experts internacionals

bretot acceptar i portar a terme la seva lliçó conceptual. La radical proposta de Caravaggio només va ser agafada epidèrmicament i va ser poc compresa conceptualment", subratlla Joan Ramon Triadó, una altra de les signatures d'un llibre que també s'ocupa de reivindicar la vigència de l'art del mestre i, en especial, la seva influència ineludible en els mons de la fotografia i del cinema, segons les teories de José Enrique Monterde.

Caravaggio, 400 anys després s'obre amb un text de Silvia Ginzburg, de la Universitat Roma 3, que explora les relacions i les dependències entre Caracci i Caravaggio. I inclou una altra aportació intel·lectual internacional de primer nivell, de Rossella Vodret, una de les principals autoritats en Caravaggio i enllaç directe amb l'equip d'historiadors de l'art de la UB per convertir Barcelona en un focus d'investigació del geni. El llibre és només el principi d'aquesta aventura de nous coneixements. ■